

Област Перник

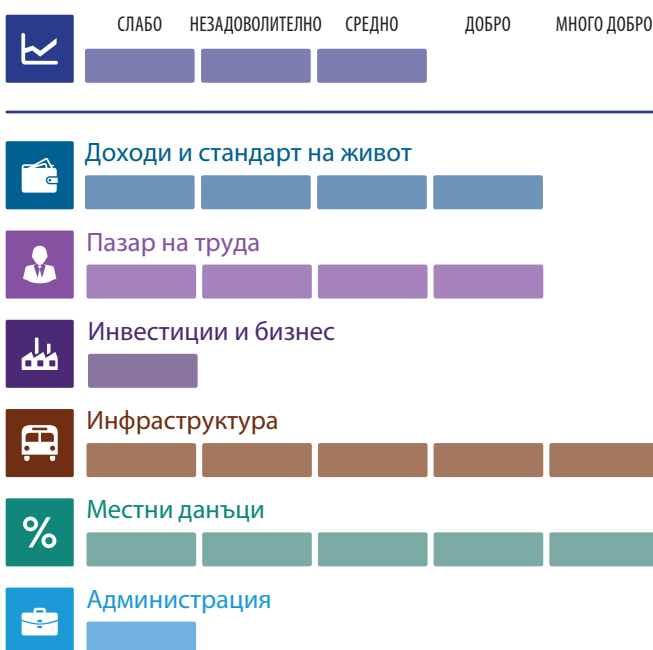

▶ Население (2021)	114 162
▶ Територия (кв.км)	2394
▶ Брой на населените места	171
▶ Дял на населението в градовете (%)	78,4

Залатите и пенсиите в област Перник продължават да се повишават, а нивото на бедност остава ниско. Работната сила е представена от сравнително висок дял от населението на областта със средно образование. Инвестиционната активност е сравнително слаба. Перник е сред областите с най-висока гъстота на пътната настилка, въпреки че дялът на автомагистралите и първокласните пътища е малък. Усредненият размер на местните данъци в общините от област Перник е сравнително нисък. Оценката за прозрачността в работата на общините е една от най-слабите в страната.

Възрастовата зависимост в областта продължава да се влошава. Резултатите на учениците традиционно са по-ниски от средните. Перник е областта с най-малък брой легла в многопрофилните болници. Броят на престъпленията е близък до средния за страната, а разкриваемостта им – малко по-висока. Обемът на образуваните битови отпадъци е най-високият в страната, но на практика целият отпадък се предава за третиране и рециклиране. Културният живот и туризмът в областта са слабо интензивни, което вероятно е свързано и с близостта ѝ до столицата.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Перник нараства през 2021 г. и въпреки че увеличението му е по-високо от средното за страната, той остава сравнително нисък. Заплатите и пенсиите в областта също продължават да се повишават. Средната годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 14,1 хил. лв. и е относително ниска (при 18,7 хил. лв. в страната). Средната пенсия обаче е сред най-високите в страната – 591 лв. (при 537 лв. в страната). Причината за това е фактът, че част от жителите на областта са работили в столицата с по-високи възнаграждения, в резултат на което и пенсиите им са относително по-високи.

Коефициентът на Джини за подоходното неравенство в областта е сравнително нисък. Относително ограничено остава нивото на бедност.

Пазар на труда ■■■■

Делът на трудоспособното население в област Перник продължава да намалява и е по-нисък от средния за страната – 57,1% в областта при 58,5% в страната през 2022 година. Икономическата активност се повишава и коефициентът ѝ е сред най-високите в страната (само след този в столицата) – 78,1% (при 73,6% в страната). Това увеличение е съпроводено едновременно от намаление и на заетостта, и на безработицата. Коефициентът на заетост достига 69,2% (при 70,4% в страната), а този на безработицата – 4,3% (при 5,2% в страната).

Работната сила е представена от сравнително висок дял от населението на областта със средно образование. Докато 54% от хората в страната са със средно образование, в област Перник те са 70%, като и висшестите, и тези с основно и по-ниско образование са по-малко. Голямо предизвикателство пред местния пазар на труда остава застаряването на населението.

Инвестиции и бизнес ■■

Инвестиционната активност в областта е сравнително слаба и през 2021 година. Близостта ѝ до столицата се отразява както на броя на предприятията, така и на привлечените инвестиции. В областта функционират 46 предприятия на хиляда души от населението (при 60 на хиляда души в страната). Вътрешните и чуждите инвестиции нарастват, но остават сравнително ниски. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи достигат 1,6 хил. лв. на човек (при 3,1 хил. лв. в страната), а преките чуждестранни инвестиции – 1,9 хил. евро на човек (при 4,1 хил. евро на човек в страната). Стойността на произведената продукция също се повишава – до 19,5 хил. лв. на човек (при 31,2 хил. лв. на човек в страната).

Усвояването на европейски средства нараства, но областта все още е на едно от последните места в страната. Към 30

юни 2023 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в област Перник е 1721 лв. на човек (при 2836 лв. на човек в страната).

Инфраструктура ■■■■■■

Гъстотата на пътната и на железопътната мрежа в област Перник остава значително по-висока от средната за страната и през 2022 година: на пътната мрежа е 24 км на 100 кв. км територия (при 18 км на 100 кв. км в страната) и е втората най-висока в страната (след тази в област Габрово), а на железопътната – 4,8 км на 100 кв. км (при 3,6 км на 100 кв. км в страната). Делът на автомагистралите и първокласните пътища остава по-нисък – 15,9% (при 18,5% в страната). Качеството на пътищата е близо до средното за страната, като делът на пътната настилка в добро състояние е 40,7% (при 41,1% в страната).

Достъпът на домакинствата до интернет в област Перник нараства значително през последните години, но и през 2022 г. е по-нисък от средния – 84,9% в областта (при 87,3% в страната).

Местни данъци ■■■■■■

Усредненият размер на местните данъци в общините от област Перник е сравнително нисък и през 2023 година. Изключение прави само средната ставка за данъка върху прехвърляне на собственост, която е по-висока от средната за страната. Причината за това е, че половината от общините в областта са увеличили ставката на този данък за 2023 година. Значително по-ниски пък са ставките върху превозните средства, таксиметровия превоз и недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица.

В рамките на областта най-ниски са местните данъци в общините Брезник и Земен, а най-високи – в община Ковачевци.

Администрация ■■

Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и за предоставянето на административни услуги на „едно гише“ през 2023 г. леко се повишават, но остават под средните за страната.

Рейтингът за активна прозрачност на органите на местното самоуправление в общините от областта запазва нивото си и през 2023 г. отново е вторият най-нисък в страната (след този на общините в област Кюстендил) – 52,4% (при 70,3% в страната).

Делът на собствените от общите приходи в общините в областта през 2022 г. е 25,4% (при 29,0% в страната), а покритието на общинските разходи с местни приходи достига 69,0% (при 84,2% в страната).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■

Демография ■■■■

Естественият прираст на населението в област Перник остава значително по-нисък от средния за страната със стойност от -16,9‰ при -9,7‰ в страната през 2022 година. Механичният прираст е положителен (3,1‰), но не може да компенсира значителното намаляване на населението.

Бързият темп на застаряване на населението на областта се вижда и от коефициентите за възрастова зависимост. Съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години е 196,0% (при 165,9% в страната), а към това на 15–64 години – 42,1% (при 37,7% в страната).

Делът на градското население е сравнително висок – 78,4% (при 73,6% в страната), но гъстотата му е ниска – 856 души на кв. км (при 1404 души на кв. км в страната).

Образование ■■■■

Делът на децата в детските градини е над средния – 88,6% в областта при 87,3% в страната. Делът на записаните в V–VII клас през 2022 г. е съизмерим със средния за страната, а този на второгодниците остава сравнително нисък. Съответствието между професионалното образование и профила на местната икономика е близко от средното за страната. Перник е областта, в която делът на обучаващите се в ИКТ сектора и този в транспорта, складирането и пощите са най-високи, въпреки че и двата сектора не предоставят много регионални възможности за заетост.

Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас в областта е сравнително нисък – 29,2 т. (при 35,3 т. в страната). Резултатите на матурата по български език и литература също традиционно са по-слаби от средните – „Добър“ 3,64 (при „Добър“ 3,93 в страната). Делът на слабите оценки пък нараства значително до 28,0% (при 17,9% в страната) и е вторият най-висок в страната (след този в област Шумен).

Причината за ниския брой на студентите в областта може да се търси в наличието на един университет с малък капацитет на територията на областта – Европейския политехнически университет.

Здравеопазване ■■■■

Делът на здравноосигурените лица в областта се повишава, но изостава от средния за страната. Броят на общопрактикуващите лекари е сравнително висок, но и през 2022 г. има недостиг на лекари специалисти.

Перник продължава да е областта с най-малък брой легла в многопрофилните болници – 2,6 на хиляда души от населението, което е над два пъти по-малко от средния брой в страната (5,9 легла на хиляда души). Преминалите за лечение болни също са най-малко в сравнение с останалите области – 61 на хиляда души (при 235 на хиляда души в страната). Тези показатели навеждат на мисълта, че жителите

на областта търсят здравни грижи извън нея – вероятно в столичните болници.

Средната продължителност на живота в областта е близка, но под средната за страната. Коефициентът на детска смъртност намалява значително и е сред най-ниските в страната.

Ред и сигурност ■■■■

Натовареността на наказателните съдии в област Перник е съизмерима със средната за страната – 9,6 дела на съдия месечно в областта при 10,1 дела на съдия в страната. Бързината на правораздаването също е подобна на средната с 89% от делата, приключили в 3-месечен срок.

Броят на престъпленията е близък до средния за страната, а разкриваемостта им – малко по-висока. Регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в областта през 2022 г. са 11,4 на хиляда души от населението (при 11,6 на хиляда души в страната), а разкриваемостта им е 51% (при 49% в страната).

Околна среда ■■■■

Сравнително високият дял на градското население в областта е свързан и с голям дял на населението, живеещо в селища с обществена канализация – 79,4% (при 74,8% в страната) през 2021 година. Висока е и свързаността с пречиствателни станции за отпадъчни води – 74,3% (при 66,8% в страната). Перник е областта с най-голям обем на образувани битови отпадъци и през 2021 г. – 531 кг на човек годишно (при 445 кг на човек в страната). Същевременно обаче на практика целият отпадък се предава за третиране и рециклиране (при 74% в страната).

Делът на горската територия е сравнително висок (41% при 33% в страната), но нарушената територия е двойно над средната – 0,96% в областта при 0,43% в страната през 2022 година. Инсталираните ВЕИ мощности спрямо населението остават сравнително малко.

Култура и туризъм ■■■■

Перник е сред областите със сравнително слаб културен живот в страната, което вероятно се дължи на близостта на областта до столицата. Посещенията в кината в областта през 2022 г. нарастват бързо и достигат 625 на хиляда души, изпреварвайки средния брой в страната (590 на хиляда души). Посещенията в местните музеи и библиотеки обаче изостават значително.

Туристическият сектор също е слабо интензивен. Броят на леглата в местата за настаняване са 5 на хиляда души (при 55 на хиляда души в страната), а реализираните нощувки – 329 на хиляда души (при 3739 на хиляда души в страната). Делът на наетите в сектора също е сравнително нисък.

Ключови показатели за област Перник

Индикатори на икономическото развитие	2020	2021	2022	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	9352	11 084	n.a.	20 212
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	12 359	14 074	n.a.	18 733
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	16,8	19,1	19,0	22,9
Дял на населението в трудоспособна възраст (%)	57,9	58,2	57,1	58,5
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	69,8	71,2	69,2	70,4
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	5,8	4,6	4,3	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	11,3	11,3	14,7	16,0
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	25,1	18,0	15,5	29,8
Произведена продукция (лв./човек)	15 202	19 468	n.a.	31 242
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1432	1641	n.a.	3097
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1872	1876	n.a.	4098
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	83,4	82,8	84,9	87,3
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	49,7	41,3	40,7	41,1
Покритие на общинските разходи с местни приходи (%)	53,8	63,7	69,0	84,2
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	59,6	52,4	52,4	70,3

Индикатори на социалното развитие	2020	2021	2022	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	n.a.	n.a.	-16,9	-9,7
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	n.a.	n.a.	3,1	4,2
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,06	3,79	3,64	3,93
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	32,0	28,4	29,2	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	89,6	91,0	90,4	90,7
Средна продължителност на живота (години)***	72,9	71,4	71,3	71,9
Дял на здравноосигурените лица (%)	89,6	89,3	92,9	93,5
Население на един общопрактикуващ лекар (брой)	1536	1595	1563	1678
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на хиляда души (брой)	11,0	9,5	11,4	11,6
Дял на висящите наказателни дела (%)	13,3	8,8	11,0	11,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	78,9	79,4	n.a.	74,8
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	455	531	n.a.	445
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	82,1	99,9	n.a.	74,0
Посещения в кината на хиляда души от населението	19	99	625	590
Реализирани нощувки в местата за настаняване на хиляда души (брой)	166	143	329	3739

* Данните за 2022 г. са включени в изследването от 2023 година. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2022/23 година, а матурите са проведени през 2023 година. Същото важи и за предходните години.

*** Данните са за тригодишни периоди и се обновяват всяка година.